

Javaans schubdier

— 2019, China

WTie heeft er op mijn kop gepoept?

Geen schubdier: ik ken mijn eigen poep. Deze geur herken ik niet. Ik haaken niets. Het licht is fel, het prikt in mijn ogen. Nog maar kort geleden speelde mijn leven zich in het donker af. Pas als de sterren terwoorschijn kwamen trok ik eropuit. Een goed gevulde lemteleuvel was nooit ver weg. Tong in zo'n tunnel schuiven en het een wandelde zo naar binnen. Hoe stil waren die nachten... Uilen, nevelpanters, plompe loris's, ja. Gefladder van vleermuizen. Maar verder, rust aan mijn oren. Hier gonst het en glit het. Ik wil me oprollen, mijn kop bedekken, me afschillen voor het lawaai. Het lukt niet. Mijn hok is te klein, ik kan me niet eens omtraalen.

Wat doe ik hier?

Mijn achterpoot doet pijn. Ik kan het niet zien, maar ik geloof dat ik bloed. Ik ken de geur van poep, van bloed, van dood. Noot is die zo inmens als hier. Tussen de spijlen tuur ik naar buiten. Mijn ogen zijn niet goed, maar ik zie ze. Hokken. Ze zijn op elkaar gezet in normale stapels. Als onthorende bomen leunen ze tegen elkaar. Ergens fladdert het. Dat moeten vogels zijn. Of zijn het vleermuizen? Het is te ver weg, ik kan het niet zien. Hiernaast ligt een slang, aan de andere kant een schildpad. Het grijze dier met zwarte vlekken tegenover me zag ik niet eerder. Het staart me aan. Ik rulk zijn paniek, een geur sterker dan de muskusachtige lucht die hij uitstraemt. Ik staar terug. Dan wordt mijn uitzicht versperd. Een kop zakt in beeld, alleen bovenop zit vacht. De bek gaat open. Ik zie een tong korter dan de mijne. De bek schreeuwt. Ik knijp mijn ogen dicht.

Wat doe ik hier?

Plas.

Weer een kledder op mijn kop. Ik moet even weggedommeld zijn. Poep druipt in mijn oog. Als ik bedenkt hoe ik hier ben terechtgekomen wordt het duister in mijn kop. Ik zat in mijn boom, de nacht was nog jong. Plofs: fel licht in mijn ogen. Dat kon de maan niet zijn. Voor ik het wist was ik verstrikt in een net. Het sloot zich razendsnel, oprollen had geen zin. Als geharnaste bal kan ik een nevelpanter op afstand houden, maar niet deze wezens met hun harde schreeuw, hun net dat mijn bewegingen verlamt. Ze proberen me in een zak. Het was er donker als de vertrouwde nacht. Verder was niets vertrouwd. De geuren van mijn woud vertwenen. Er kwamen andere voor terug. Onbekende, ik wist niet waar ik was. Dat weet ik nog steeds niet. Ik ben slap van de honger. Er is geen water in mijn kool.

Wat doe ik hier?

le!

Daar is weer zo'n kop. Het deurtje gaat open, ruwe polen, gitaalen naar me. Ik kruij achteruit, maar voel meteen de achterkant van mijn hok. Wat doe ik hier? Wat doe ik hier? Wat doe ik hier?

HET DIER ALS ZIEKTEVERSPREIDER

Nog even en de wereld leik ocht miljard mensen. Sommige zijn rijk, veel zijn arm en allemaal moeten ze eten. Voor arme mensen is jagen vaak de enige manier om aan etenwilt te komen. Het vlees van de wilde dieren die ze vangen in de bossen en velden van Azië, Zuid-Amerika en Afrika heet bushmeat en het kan van alles zijn. Antilopen, boomboeranten, steekvarkens civiekatten, slangen, schubdieren, palmrotters, vogels, vleermuizen, open, kikkers... Sinds een tijdje is er nog een tweede groep die bushmeat eet. Deze mensen hebben juist veel geld. Het eten van wilde dieren is voor hen een statussymbool en het is vooral populair in Zuidoost-Azië. Kenners spreken van het 'Tijdpark van de Wildlust'. Alleen in de Chinese stad Suongzhou zijn al tweeduizend wildlustrestaurants. Die restaurants kopen hun vlees op natte markten waar vers voedsel wordt verkocht. Het woord 'nat' verwijst naar het ijs en het water waarmee de bederfelijke waar vers wordt gehouden. Op de meeste natte markten komt het vlees van kippen, varkens en geiten, maar soms worden er ook wilde dieren verkocht die ter plekke worden geslacht. Dat gebeurt niet altijd legaal. Het schubdier is een bedriegde diersoort die officieel niet mag worden verhandeld, maar loch op natte markten te koop is. Het is een schuw nachtdierje dat leeft in Afrika en in Azië. Er wordt op hem gejaagd voor zijn vlees en zijn schubben. Die schubben bestaan uit keratine, hetzelfde materiaal als neushoornhoorn van is gemaakt. In China en Zuidoost-Azië geloven mensen dat ze helpen tegen ziektes als kanker. De vraag naar schubdieren is zo groot dat het ondanks zijn bedriegde status het meest gerooktele wilde dier ter wereld is.

De dieren op de natte markten zitten in dicht op elkaar gestapelde hokken. Sommige zijn ziek of hebben worden. Poep, plas en bloed sijpelen van het ene hok in het andere. Wetenstappers hebben vaak gewoorschuwd dat natte markten een ideale plek zijn voor ziekteverspreiding via virussen.

Virussen zijn ziekteverwekkende organismen die dieren nodig hebben om te overleven. Een dier dat een virus bij zich draagt, wordt een reservoir genoemd. Vaak heeft dat dier zelf geen last van het virus, maar het kan het wel doorgeven aan een ander dier. Dat tweede dier is de gastheer en ook dit dier kan het virus overdragen op andere soorten.

Ooit zaten die virussen en hun reservoires veilig opgeborgen in tropische oerwouden en afgelegen groten, ver van de menswereld. Maar met een alomtar groeiende wereldbevolking dringt de mens steeds verder door in de natuur. Op het moment dat je wilde dieren wegvocht uit hun natuurlijke omgeving en de wereld oversjauwt naar verre markten, ontstaat een gevaarlijke situatie. Het virus wordt losgeschied van zn reservoir. Ploetsling wordt het onrurig door een nieuw soort gastheer: mensen. Als de sprong van dier naar mens lukt en daarna dök de sprong van mens naar mens, juicht het virus. Van ons zijn er zoveel, nu kan het makkelijk overleven.

Hoewel we het niet zeker weten, gebeurde dat laatste misshien eind 2019 op een natte markt in de Chinese stad Wuhan. Een vleermuis (het reservoir) besmette een schubdier (de gastheer) met SARS-CoV-2. Vervolgens werd het schubdier verkocht en opgegeven. Zo verplaatste het virus zich van dier naar mens. COVID-19 roemden wetenschappers de raadselachtige nieuwe ziekte. Het was een zoonose en dat niet alleen. Het was ook het begin van een pandemie die miljoenen mensen het leven zou kosten.

Een zoonose is een infectziekte die kan worden overgedragen van dieren op mensen. Zodra een zoonose ook overspringt van mens naar mens kan de ziekte zich sneller verspreiden en bestaat het gevaar op een epidemie of zelfs een pandemie. De vogelgriep, ebola, hiv en het coronavirus zijn voorbeelden van zoonosen.